

Hlasatel popisoval zločin, ke kterému došlo v Paříži. Na vom Rathu, německého diplomata, střílel jakýsi Žid. Ztuhl jsem na svých místech a poslouchal podrobnosti. Výstřely vypálili sedmáctiletý mladík jménem Gynszpan. Byl syn polského Žida, nedávno vypovězeného z Německa.

"Tento odsouzenhoočny, krvavý čin je výsledkem mezinárodního židovského spiknutí," hřímal hlasatel. "Židé zaplatí za tento zbabělý útok na německého soukromence, za čin, který dokazuje židovské mezinárodní organizované spiknutí nejen proti Německu, ale proti celému civilizovanému světu."

"Hlasitěji, Rudi," požádal otec.

Zesílil jsem zvuk. Nikdo neřekl ani slovo.

"Už probíhají spontánní akce německého lidu proti židovským pietichářům."

"Zavři to," přikázala matka.

Karl vyskočil. "Proboha, mamí, přestaň zavírat oči i uši před skutečností!" Inge ho chytila za ruku.

"Rekla jsem, abys to zavřel."

Hlasatel pokračoval: "Pan vom Rath je v kritickém stavu. Bez ohledu na to, zda přežije či ne, vláda rozhodla, že Židé za tento hrůzný čin zaplatí!"

"Správně, Grünspane nebo Grünspane, či jak se jmenuješ!" vykřikl jsem. "Méis ho zabít, toho parchanta!"

"Rudi!" zvolala matka. "Rekla jsem, abys to vypnul!"

"Udělej, co ti matka přikazuje!" nařídil otec.

Když jsem vypnul rádio, ozval se zvuk rozbitého skla. Fin-kot přicházel zezdola, z otcovy ordinace, jejíž okna vedla na Groningstrasse. Seběhl jsem po schodech dolů. Anna běžela za mnou.

Mistnost byla plná rozbitého skla. Doběhl jsem k oknu a votal vyraženým otvorem: "Zbabělci! Vy špinaví zbabělci! Ukažte se!"

Ale oni už odešli.

Za mnou stáli všichni členové mé rodiny - ustrašení, bledí, zamklí.

Deník Erika Dorfa

Vom Rath umřel minulou noc. Z Heydrichova úřadu mi volali uprosřed noci, okamžitě jsem si oblékl uniformu a zavolal taxi.

Zatímco jsme čekali, děti se probudily a přišly do kuchyně, kde ml Marta připravovala čerstvou kávu. Mrkaly očkami a vypadaly vyplašeně. Na ulici byly slyšet výkřiky a zvuk rozbitého skla.

Pokoušel jsem se vysvětlit Petrovi, kterému bylo teprve osm, že nějakí žil lidé zabili dobrého Němce ve Francii.

"Proč ho zabili?" ptal se Petr.

"Oh, protože jsou žil..."

Marta k sobě přivinula Petra a tiskla si jeho blondatou hlavu na prsa. "Jsu to Židi, Petře. Žil lidé, kteří nám přejí to nejhorší."

Dodal jsem: "Ale budou potrestáni."

Laura se zeptala: "Jsu všichni Židi žil, tatí?"

"Většina ano."

"Tata jde potrestat žil lidi," řekl Petr. "Proto si vzal pistolí."

Laura začala plakat. Bylo jí teprve šest let. "Bojím se, mamí.

Ať tata nechodí."

Marta uměla zvládnout každou situaci, uklidnila děti a uložila je nazpět do postele. Potom mi pomohla obléct si sako od uniformy, boty, opasek.

"Co se nyní stane?" ptala se.

"Už to začalo. Odvetá. Nemůžeme dopustit, aby nějakého bláznivého Žida napadlo zabít německého diplomata."

"Nebudou od tebe snad vyžadovat, aby..."

"Ode mne? Marto, sturmführer Dorf je Heydrichův pisář. Kromě toho to vypadá na Goebbelsovu režii. Žáří na bezpečnostní službu."

Nyní k nám dorazil hukot pouliční vrávy - dupot a slova písně Horsta Wessela. Marta nahnula hlavu a naslouchala. "Co to pro tebe bude znamenat? Pro tvou kariéru?"

Odpověděl jsem, že nemám v úmyslu házet cihly do výloh židovských krámnů, abych povýšil. Nejsem žádný vítězník. A co tedy jsem, ptala se Marta. Nechtělo se mi před odchodem na toto téma hovořit. Ale Marta byla neústupná. Nabádala mě, abych jen pasivně nečekal, ale ať Heydrichovi předložím nějaký návrh. Nejsem sice pouliční vítězník, ale zato mám rozum. A proto mě i přijali do této služby a nyní je příležitost, abych ukázal, co umím, trvala na svém.

Měla pravdu. Předvídal jsem, že proti Židům budou přijata nějaká zvláštní opatření a že já budu mít šanci být u toho. Dosavadní postupy byly příliš jednoduché. Bojkot. Vyhánění. Kon-

fiskace majetku. Podepisoval jsem dopisy, vydával nařízení, ale nikdy jsem se neúčastnil žádné akce. Nejbližší zásluhu byla má krátká návštěva u doktora Weisse. To se mi nelíbilo. Protože jsem chápal Heydrichův zájem o židovskou otázku, cítil jsem vzrušení i nejistotu. Ano, bude nutné něco podniknout. Ale co? A kdo? Byly to zmatené myšlenky, které se mi honily hlavou, když jsem odjížděl za svítání do úřadu.

Po celý den přicházeli k Heydrichovi mladí důstojníci chovájící se jako Goebbelsovi bitkaři a oháněli se pistolemi a řečmi o odplatě. Patřili k těm, kteří rozbíjeli výlohy židovských obchodů, páliili synagogy. A to vše bez vědomí Himmlera či Heydricha.

Byl jsem navyklý obědvat u svého pracovního stolu a jen zřídka když jsem byl přítomen, když se podávaly vybrané pochoutky v Heydrichově soukromé jídelně. Ten den byl veitel viditelně rozmrzelý a když mě viděl, jak usrkávám kávu, zdálo se, že jsem ho začal zajímat. Jako by jej jeho nejbližší podřízení rozčarovali a on si potřeboval s někým popovídat.

„Dorfe, jakmile skončíte s jídlem, přijďte ke mně,“ přikázal. Málokdy mě pozval do své pracovny. Pomyšl jsem si, že to je právě ta příležitost, o které mluvil Marta. Dopil jsem kávu a vešel do Heydrichovy kanceláře. Okamžitě začal nadávat na Goebbeise. Vůči tomuto muži, kterého nazýval „prokletý kripí“ pocítoval jen pohrdání.

Připomenul jsem, že je třeba nějaká forma odvety po tom, co se přihodilo vom Rathovi. Vypadal překvapen tím, že jsem projevil vlastní názor.

„Jistě. Ale měl jsem to udělat my,“ řekl Heydrich. „A udělat to jako policie. Žádní cizinci včetně cizích Židů by neměli být napadáni. A neměl by být ničen majetek, který není židovský. Bohatě Židy by bylo potřeba držet jako rukojmí. Nechat je hlídat ozbrojenou stráží, aby se jim nic nestalo.“

Jaký je to skvělý člověk! Goebbeis se svým hlasitým vytvářením, svou nadutostí, je jen obyčejný scenárista. Ale Heydrich je génius.

„Předpokládám,“ ozval jsem se, „že dáme našim lidem pokyny v tomto duchu.“

„V uniformách SS? Ještě to bychom potřebovali.“
 „Ne, pane. V civilu. Bez vlaječek. Bez označení. Bez marše a zpěvu. Trestat Židy, pochytat ty, kteří jsou vinní, ale tak, aby

bylo všem jasné, že jde o skutečný projev hrněvu německého národa, který se sponitánně postavil proti židobolševickému spiknutí.“ Slova mi šla z úst sama od sebe.

„To není špatně vymyšleno. Dorfe. Pokračujte.“

Objasnili jsem, že by bylo účelné telegraficky poslat pokyny městské policii, aby se nevměšovala do akce. Měl by stát diskretně stranou a jen přihlížet. Přikázal jim, aby spolupracovali v souladu s našimi záměry, to znamená, že se nebudou plést mezi demonstranty, tedy naše vlastní muže z SS.

Heydrich se zasmál. „To je, pokud to mohu posoudit, jakýsi právnícký pohled na věc, Dorfe. Vydejte rozkazy. Dáme se do toho a zvítězíme nad Goebbeisem jeho vlastními zbraněmi.“

„Děkuji, pane.“

„Věc se pohнула. Tak to mám rád. Rozhněvaní občané. A proč ne? Za námi stojí celá země. Němci podporují policii. Cti autoritu, kterou pro ně představujeme.“

Když setkání končilo, poznamenal, že návrh na mé povýšení bude podán ještě dnes.

Ten den mi navždy zůstal zapsán v paměti - 10. listopad roku 1938. Byl to den, kdy jsem konečně vystoupil ze své anonymity, jak si to Marta přála. Heydrich čekal pouze na to, kdy se konečně „otevířu“. Nyní, v krizi, potřeboval mou inteligenci.

Na oslavu posílení mé pozice jsme se tu noc vášnivě milovali. Marta vždy byla v sexuálním vztahu poněkud zdrženlivá. Mohla za to její severoněmecká výchova - přísný otec a ustrašená matka. (Dnes v noci se přiznala, že teprve v šestnácti se dozvěděla, co to je sexuální styk a jak přicházejí děti na svět.)

Ale má nově nalezená odvaha, způsob, jak jsem prokázal svou inteligenci a upevnil postavení u jednoho z nejmocnějších lidí v Německu, nabídl nám oběma zvláštní druh sexuálního vzrušení. Nestyděl jsem se ničeho, odvažovali jsme se všech dosud nepoznaných věcí, zkoumali jsme naše těla v novém vzájemném vztahu, který se zdál být součástí mého nového postavení.

Příběh Rudiho Weisse

Svět ví, co to je „Křišťálová noc“ - noc rozbití skla. To byl skutečný začátek systematického ničení našeho národa. Jas-

ně jsem to viděl - byl jsem ve středu dění. A jestliže jsem do té doby nevěděl, co jsou to nacistická zvládnutí a metody, nyní jsem vše pochopil.

Zbabělí zloději přišli do ulice, ve které měl můj děd knihkupectví. Rozbíjeli výlohy, zapalovali zboží. Ztloukali každého Zida, kterého dopadli. Dva z těch, kteří se bránili, ubili k smrti - pana Cohena, obchodníka s kožešinami a pana Seligmana, jenž vlastnil obchod s textiliem.

Rozbili i výlohu se zlatým nápisem: KNIHKUPECTVÍ - H. PALITZ. Děd byl tvrdohlavý starý beran. Stejně jako má matka věřil i v tento den, že je lepší Němec než oni, že ho ochrání jeho Železný kříž a že je zažene jakýsi zázrak spadlý z nebe!

Vyšel ven, když dopadl první kámen do výlohy, mával holi a křičel na ně, aby odešli. Dav odpověděl vyhazováním knih na ulici - vzácných vydání, starých map a všeho ostatního zboží - a na ulici vše zapálil. Nadávali mu „starý Židáku“, povolali jej na zem a mlátili holnými po zádech.

Protestoval, že je kapitán Heinrich Palitz, bývalý voják druhého berlínského sířelečného pluku. To je vyprovokovalo ještě víc. Babička se dívala z okna a volala o pomoc. Tři berlínské policisté stáli opodál na rohu a dívali se, jak sedm či osm chlapů z rozvášněného davu rozbíjí dědovi hlavu do krve a sthávají z něj kabát.

Jeden z nich jej nutil, aby lezl po čtyřech jako kuň a on na se na něm mohl projet.

V tom okamžiku zahlédl Heinze Mullera, přítele Helmsových rodiny. Tovární dělník, člen odborů, byl nyní nějakým nižším funkcionářem v nacistické straně. Byl v civilu a vedl skupinu, která prozpěvovala píseň Horsta Wessela. Toužili po židovské krvi.

Postavili dědu na nohy - policisté stále ještě přitížili s tím tupým, chladným úsměškem na tváři - a Müller vnutil do starcových rukou dětský bubínek.

„Tys ten zasraný válečný hrdina, Palitz,“ hlasitě křičel Müller. „Předved nám přehlídku. Bubnuj, ty starý židovskej hráň!“ Za dědu stálo pul tučtu dalších židovských obchodníků. Jejich obchody byly rozbité, vykradené, zapálené. Ulice byla osvětlena plameny.

Ten parchant Müller! Babička hleděla v pláči nechápavě na dědu, jak tlouče do bubínku a za ním pochodují obchodníci s nápisem zavěšeným na krku: ŽIDI

A nikdo nezdvihl ani prst na obranu.

Babička zavolala k nám domů a řekla, co se stalo. Už jsme to věděli. Slyšeli jsme tincení rozbitého skla všude v sousedství.

Rodiče stáli zaraženi v obývacím pokoji.

„Zavolám policii,“ pronesl otec. „To je neodpuštělné. Ano, zákony jsou proti nám, ale takové násilí...“

Podívaná na mého patetického otce, který ještě věřil, že v Německu existuje nějaká pravda, mě rozplakala. Ale protože byl příliš spravedlivý člověk, nemohl uvažovat jinak.

„Musíme čekat... čekat a modlit se,“ řekla matka. „Nemůže to přece trvat věčně. Co z toho mají?“

„Vy můžete čekat,“ vyrazil jsem prude slova. „Ale já jdu zachránit dědu.“

Matka mě chytla za rukáv a pokoušela se mě zadržet. Byla zvyklá na to, že vždy prosadila svou.

„Zakazují ti to, Rudil! Nemůžeš s nimi, se všemi, bojovat!“

„To je pravda,“ přidal se otec. „Jen hledají příležitost, aby nás mohli pozabít! Nesmíme jim klást odpor.“

„Už mají ospravedlnění, která potřebují!“

Vytrhl jsem se a seběhl ze schodu. Zatímco jsem si oblékal vlněný svetr, dohromila mě Anna.

Ulice byla zpusťosená. Obchody vytloučené. Většina z nich hořela. Pan Goldbaum, klenoňník, se snažil uhasit požár hadičkami, kterou vytáhl z domu. Všechno, co mělo nějakou cenu, bylo rozkradeno. Ti pravověrní Němci, rozhořčení občané, požádající odvětu za Rathovu smrt, byli obvyklejší lupiči a vrahové. Přijelo nějaké nákladní auto. Chytil jsem Annu za ruku a vběhl jsme do poststranní uličky. Z korbys vyškakovali lidé s Hitlerovými fotografiemi a vlajkami s hákovým křížem. Zastali pobíhat nahoru a dolů ulicemi s výhrůžnými protizidovskými výkřiky.

Pan Seligman, od kterého otec obvykle kupoval záclony a ložní prádlo, ležel obličejem k zemi v kaluži krve. „Podívej se, kdo je s nimi,“ upozornil jsem Annu na jednoho chlapíka, který vyskakoval z auta. „Ta krysa Hans.“

„Svine, nikdy jsem ho neměla ráda.“

„Jo, ale je bratr Inge. Občas se jí divím. Přál bych si s ním být alespoň několik minut o samotě.“

Pak jsme uviděli průvod. Děda, se zkravenou hlavou, s jedním zcela zavřeným okem, musel kráčet v čele a bubnovat do dětského bubínku. Každých několik kroků do něj a dalších židovských obchodníků mátlili holerní a pásky. Hans Helms něco říkal Müllerovi. Hans byl slaboch a zbabělec. Lenivý hlupák. Pořeboval někoho, jako byl Müller, kdo by mu řekl, co má dělat.

Vyběhl jsem z uličky. Na konci ulice už vysoko šlehalý plameny. Slyšel jsem nátek nějaké ženy. Dál znělo řízení rozbitého skla, jako kdyby chtěli zničit každou židovskou výlohu v Berlíně.

Ale zdálo se, že většinu již zábava přestala bavit. Müllerova banda se začala rozcházet. Děda stále ještě stál vzpřímeně, aniž by pomyslel na pláč nebo na obranu.

Přišel jsem k němu a chytil za ruce. „Dědo, to jsem já, Rudi.“ Přiběhla i Anna a uchopila jej také za ruku.

Na konci židovského průvodu si jakýsi mladík plnil kapsy ukradenými bankovkami, plnicími pero a hodinkami. Müller na něj zakřičel: „Strana řekla, že tohle je vlastenecká demonstrace a žádná zastraná loupež.“

„Jak myslíš, Müllerere,“ zareagoval muž.

„Poslouchej rozkazy!“ Křičel dál Müller. Vtom mě uviděl ve slabém odlesku plamenů a vyšel proti mně. V jeho očích se na okamžik objevil záblesk poznání a já jsem se ptal: bylo v něm vůbec něco lidského? Koneckonců nebyl přece jako ostatní esesmani, lupič a povaleč, rozený výtržník. Má své záměštnání, stýkal se se slušnými lidmi. Co ho přivedlo k tomu, že se choval tak surově? Nevím, zda to dokáží pochopit. Nevím ani, zda to má smysl. Slušný člověk, který se změnil ve zločince, a zvlášť když k tomu ještě moralizuje, je horší než obyčejný kriminálník nebo vrah.

Tamara se mě tilozofii diví. „Připravovali to dva tisíce let,“ tvrdí. A všichni na tom měli podíl, všichni. Lidé, kteří zřizovali plynové komory, chodili do kostela, mlouvali své děti a byli milí ke zvířatům.“

Müller se zeptal, zda mě zná a děda odpověděl, že jsem jeho vnuk, Rudi Weiss. Nato Müller pilvil dědovi do tváře a vykřikl: „Drž hubu, ty starej židáku!“

„Je to stařec,“ řekl jsem. „Jesli se chcete rvát, tak to zkuste se mnou. Ale ne celá tlupa. Jen vy a já, Müllerere.“

Pět nebo šest jeho chlapů nás obklopilo. Anna objala dědu. Hans Helms byl mezi nimi. Dival se na mne. Pochopitelně, že mě znal až moc dobře. Slyšel jsem, jak něco šeptá Müllerovi do ucha. „Weiss... příbuzný Inge...“

Müller se pohladil po bradě, vztekla se na mne podíval přes oblaka kouře. Lidé začali kašlat.

„V pořádku, Weissi. Běž. Vem si to starý hovno a zmizni z ulice.“

Snad bych měl být jemu i Hansovi vděčný. Ale něco se ve mně vzbouřilo. Věděl jsem co. Touha po pomstě. Jednoho dne budu mít možnost, abych jim rozbil huby, abych je ponižil, abych jim dokázal, že nás beztržně nemohli ničit.

Pomohl jsem dědovi, aby došel domů. Žil s babičkou v bytě nad knižkupectvím. Zastavil se, aby zdvihl první vydání Johnsonova slovníku, pak se sehnul k starému vydání Fausta. Smutně obracel ohrožené listy.

„Heinrichu, Heinrichu,“ nařikala babička. „Jak mohli něco takového udělat starci?“

Otřel jsem mu krev z čela a očistil špinavá záda. „Já přežiji,“ hlesl. „Ale moje knihy...“

„My je s Annou dáme do pořádku,“ slbil jsem. Ale věděl jsem, že to nemá cenu. Už nikdy neprodá jedinou knihu, mapu či časopis.

Deník Erika Dorfa

Berlín

listopad 1938

Uběhly dva dny od události, které noviny nazvaly „Křišťálovou noc“. Noc rozbitého skla.

Byl jsem jmenován hauptsturmführerem a stoupl jsem v Heydrichových očích, což byl důsledek mého chování té pověsné noci.

Šel sedět sám, popíjel koňak a poslouchal Siegfrieda.

„Wagner byl kouzelník,“ řekl. „Černokněžník. Něco takového. Dofe, může vytvořit jen arijská duše.“

Chvill jsem naslouchal, abych nepřerušil jeho rozjímání.

„Jaké akordy,“ vzdychl. „Jaké čisté akordy.“

„Zpráva o akci. O ‚Křišťálové noci‘.“

Wagnerova mystická hudba - byl jsem přesvědčen, že jde o Siegfriedovo putování po Rhynu - tvořila doprovod k důležité zprávě. Jednalo se o třicet šest mrtvých. Obvyčejně k těmto případům došlo, když se Židé stavěli na odpor. Zahraniční tisk by mohl kolem těchto mrtvých rozpoutat nepřátelskou kampaň. Bylo zapáleno sedmdesát synagog a více než osm set židovských obchodů a dílan bylo zničeno. Naši lidé přakročili limit, pokud se týká zatčených. Zavřeli více než třicet tisíc Židů.

Heydrich zdvihl zrak od dokumentu: „Třicet tisíc? Bože, jací hlupáci přes noc stáčí naplnit Buchenwald.“ Otočil desku na gramofonu. „I tak ho máme čím naplnit. A budeme potřebovat ještě víc Buchenwaldů. Všichni naši nepřátelé - Židi, bolševici, socialisti, svobodní zednáři, Slovanl - všichni tam půjdou, jestli nebudou poslouchat.“

„Mohlo by dojít k protestům. K bojkotu. Odvetným akcím.“ Heydrich se zasmál. Jak jen se ten člověk dokázal ovládat! Říkal se, že v běsnění oné noci vypálil z lugeru kulku do vlastního odrazu v zrcadle (ale já té povídačce nevěřím).

„Odveta?“ zeptal se posměšně. „Kvůli několika zmláceným Židům? Dorfe, Židi byli vždy jen divá zvíř, která sloužila lovu.“
 „Vim, že to tak je. Máme morální právo, abychom je trestali. Po dvou tisících letech...“

„Morální právo!“ Heydrich se znovu zasmál. „To se mi snad zdá.“

„Je mi líto, že jsem řekl nějakou hloupost.“

„Ale vůbec ne, kapitáne. Pochopitelně, že morální právo. A také náboženské. A rasové. A kromě toho především praktické. Jak jinak bychom sjednotili náš národ?“

Založil další desku. Zprávu o „Křišťálové noci“ jsem položil na jeho stůl a chystal se k odchodu.

„Jste stále ještě neutrální, pokud se týká Židů, Dorfe?“

„Ne. Dobře chápu, jak jsou pro nás důležité“, odpověděl jsem.

„A jak nám mohou být nebezpeční. Znáte přece vůdcovo přesvědčení. Židi jsou nižší tvorové než lidé, jsou stvoření od jiného Boha. Jeho záměrem,“ nyní jasně artikuloval slovo za slovem, „sjednotit árijce proti Židům, dokud nebude Židovstvo zničeno.“

Souhlasně jsem pokyval hlavou.

„A až jednoho dne - to mi řekl vůdce osobně - zahyne v příští válece několik milionů Němců, nebude váhat vyhubit miliony Židů a dalších podřadných národů.“

Byl to neobyčejný zážitek naslouchat těmto slovům při tónech Wagnerovy hudby, která zněla rozlehlou místností. Znělo to logicky, neodvolatelně jako naplnění dávných legend.

Příběh Rudiho Weisse

Několik dní po noci rozbitého skla, bylo to 17. listopadu 1938, zatkl bratra Karla.

Mnozí Židé se ukryli nebo na poslední chvíli prchli, když se jim podařilo správně rozdat úplatky. Teď už to bylo prakticky nemožné.

Karlovo zatčení byl důsledek důkladné operace jednotek SS. Zli s Inge v katolické čtvrti, v malém ateliéru v blízkosti bytu jejich rodičů. Ale nacisté měli své donašeče všude. Inge si byla jistá, že někdo z domu promluví.

Karl byl umělec, který pracoval v reklamě. Byl dobrý. Ale teď dokázal vydělat jen málo, sotva aby přežil. Katolíci vydavatelé a lidé z reklamní branže s ním nechtěli mít nic společného. Určitý čas se Inge snažila vydávat jeho práci za vlastní, ale většína lidí o tom věděla. Karlovi se to v žádném případě nelíbilo. Měl ideály - uměleckou poctivost a pravdu. (Krásné ideály, ale málo platné proti lidem vyzbrojeným holenní a pis-tolemi.)

Toho dne, kdy si pro Karla přišli, pracoval právě na inžině portrétu. Uváděl ji do rozpaků, když ji nazýval svou „Saskií“. Nevěděla, co to znamená. Karl jí objasnil, že Saskie byla žena Rembrandta, umělce, který byl příliš chudý na to, aby si plnil modely, a tak maloval stále svou manželku a také své autoportréty.

„Ale já nejsem Rembrandt“, usmíval se Karl. „Jen obyčejný nezaměstnaný komerční výtvarník.“

Přerušil práci a šel si sednout na pohovku. Bydřeli velmi prostě, neměli téměř žádný nábytek. Jen několik pokojových květin a několik Picassových kreseb připichnutých na stěně.

„Jsi skvělý umělec“, řekla přesvědčivě Inge. „Jednoho dne dostaneš i ty příležitost.“

„Bože, jak tě miluji“, vyhrkl nejednou a polbil ji.

"Nemiluješ mě víc než já tebe."

"Jen ti škodím. Inge, jsem poznamenan. Nepřeji si, abys kvůli mě trpěla. I pro tebe mají název. Inge. Prznitel rasy."

"Vůbec mi nezáleží na tom, jak mi říkáš." Objala jej. "Podívej se na mne. Zbavíme se jich. Někdy. To ta tvá krásná, chladná a navoněná matka. Vždy musí být po jejím. Ona ti sebrala odvalu. Poroučím ti, aby ses díval na mne."

"Vidím tu nejlepší dívku v celém Berlíně."

"A také tvrdohlavou. Koupíme talešné dokumenty. Odjede-me do Brém nebo Hamburku. Nikdo nepozná, že jsi..."

"Jen sníš, Inge. To mě zničí."

Přestal malovat, zdálo se, že ztratil v tu chvíli veškerou chuť k malování. Opět pročítal zprávy o "Křišťálové noci". Uražení němečtí občané, rozezlení na židovskou "nadvládu" v bankách, tisku a obchodu ještě stále halasili po ulicích. Vytrhla mu noviny z rukou a pokoušela se ho vytrhnout z jeho zádumčivosti.

"Polib mě," poprosila.

"To nemůže změnit svět."

"Může to pomoci." Přitulili se jeden k druhému. V tom okamžiku Ingina matka bez zakepání vešla do místnosti. Pláč měla na krajíčku a zdálo se, že má vztek na svou dceru.

"Policie," vydechla paní Helmsová. "Hledají tvého muže."

Karl zbledl, ale nepohnul se.

"Policie? Karla?" Inge vstala a rozběhla se ke dveřím.

"Kdo... Proč jsi nás nevarovala!"

Paní Helmsová bezmocně máchla rukama.

"Ne!" zakřičela Inge. "Nic neudělal! Řekni jim něco! Řekni jim... že odešel."

"To by nepomohlo. Jsou všude okolo a zatýkají Židy."

Inge zaiskřilo v očích. "A ty z toho máš radost. Ty bys kvůli nám ani nezalhala. Co jsi to za člověka. Jsi moje matka a... jsi tak..."

Inge ve vzteku chytila matku za ramena začala s ní cloumat.

"Jsem přece tvoje dítě a tys dopustila, aby se tohle stalo!"

Karl ji musel od matky odtrhnout. Inge nyní plakala víc vztekem než strachy. Nikdy ji nenapadlo, že by Karla mohl v tom- to ateliéru, daleko od všech jeho známých, nalézt.

Do místnosti vstoupila dvojice v civilu. Ukázali odznaky: gestapo. Byli slušní a věcní. Karl má dvě minuty na to, aby si sballil.

"Ne," vzbouřila se Inge. "Musíte mít nějaký důvod... rozkaz."

"Běžný výslech," odpověděl jeden z nich.

"Z čeho je obviněn?" plakala Inge.

"Vrátil se za několik hodin," řekl druhý policista. "Nic vážného."

Karl poslušně sbalil do tašky své toaletní potřeby a několik kusů šatstva. Věděl, že musí být připraven, ale Inge to nechtěla pochopit.

"Jdu s ním," prohlásila rozhodně. "Najmu si advokáta."

"Sbohem, paní," řekl gestapák. "Pospěš si, Weissi."

Inge najednou skočila mezi oba muže, chytila Karla, strhla ho stranou a pokoušela se ho zadržet. "Ne. Ne. Musejí mít důvod. Nic neudělals. Nemohou tě odvést." Obrátila se k dvojici.

"Není žádný politik. Je to umělec."

"To je v pořádku, Inge," řekl Karl. "Já se vrátím."

Oba věděli, že to je lež. Už bylo tolik podobných případů v posledních šesti měsících - nečekaná zatčení a pak zmizení neznámého kam.

Oba muži měli co dělat, aby ji od něj odtrhli.

"Půjdu s ním," trvala na svém.

Ingina matka to zneklidnilo. "Ne, musíš se starat o nás."

"Mlč," vzkřikla Inge. "Až najdu toho, kdo ho prásknul..."

"Inge, tvoje matka má pravdu. Musíš zůstat." Karl ji polbil.

Odhodlaná, posilená vědomím, že je Karlův šití, jej dala bránit a museli ji od něj odtrhnout násilím.

"Nepokoušejte se nás sledovat," varoval jeden z nich.

"Ten tátv kamarád Müller! Ten to prásknul!" plakala Inge.

"Müller tady nebyl už celé měsíce," odpovídala její matka.

"To ne, ale pije pivo s tátou, když je Hans na dovolené." Opět se vrhla na Karla. "Mláčků! Já tě osvobodím! Nesmějí ti nic udělat. Dej mi vědět, kde jsi, přijdu tě navštívit."

Opět ji museli od mého bratra oddělit.

Vyvedli Karla ven z domovní brány - byla to brána do pekla.

Ve stejný den, kdy zatkl Karla, se děda s babičkou, jejichž byt byl vypálen, přesíťhovali do našeho domu na Groning-strasse.

Pamatuji si na ten den, protože u otce byl na prohlídce Max Löwy, dávný otcův pacient.

Táta mu vyměnil obvazy na ranách a modřinách, které pan Löwy utřel během teroru "Křišťálové noci". Byl lehounký jako

vrabec, velice živý, s typickým berlinským slovníkem. Uměl devatero fennesel, i když neměl žádně vzdělání. Obýčejný člověk, oddán mému otci stejně jako vášina jeho pacientů.

"Trochu jemněji, doktore," naříkal Löwy.

"Jen si toho nevíšmej."

"Šest zbabělců vekejch jako kráva. Měli lana a hole. Málem rozbili celou tiskárnu, lupiči. Nač jim byla moje sazba? Na co potřebovali ty vysázený slova? Ať z nich oslepnou!"

"To znám. Dům mého tohána je téměř zničený."

Löwyho to však neuklidnilo. Ale i v nejhorších okamžicích byl optimistou, člověkem, kterého je obtížné zlomit. "Citím, že to nejhorší už máme za sebou, doktore," řekl tiskář. "Góhng se prej na Goebbelse moc rozčilil. Nepřál si, aby mu po Mrlichově komplikoval situaci. Věřte tomu, doktore?"

"Nevím už, čemu mám věřit."

"Myslím, že byste se na to mohl podívat takhle - proč maj stále na tapetě jen Židy? Přece, co se stalo s Kristem, to je dávno pryč. Proč nám nedaj pokoj?"

"Jsmo pro ně důležití, příteli. Slednocujeme národ. Obávám se, že málo dbaji o Krista i náboženskou víru."

"Jen když se jim hodí, co?"

Otec dokončil převazování - jako vždy to byla perfektní práce - a řekl: "A je to jako nové, Löwy."

Matka zaklepała na dveře. Vyzvala otce, aby vyšel na chodbu.

Právě jsem přiváděl domů dědu s babičkou. Anna, která se nikdy nebála, nebo alespoň nedávala na sobě poznat strach, šla se mnou, aby pomohla se zavazadly.

"Od této chvíle je to váš dům," řekl otec starému páru.

Děda ukázal na svých několik tašek. "To je všechno, co nám nechali. Všechno ukradli. Knihy... jsou pryč..."

Matka jej pohladila po ruce. "Tady budeš v bezpečí. Máme dost místa. Mamí a tati, nastěhujete se do Karlova pokoje."

Děda Palitz zavrtěl hlavou. "Nemáme právo vám komplikovat život."

"Nebuďte směšni," zarazil jej otec. "Je to pro nás čest, že budete bydlet s námi. Slyšel jsem několik dobrych zpráv. Jeden z mých pacientů, chlapík, který bedlivě sleduje vaškere dění, tvrdí, že se už blíží konec té hrůzy."

Já s Annou jsme vzali zavazadla a vystupovali po schodech. Jak byli všichni slepi! Nebo jsem snad i nyli, s odst-

pem těch čtrnácti let tady v mém domě v Izraeli, k nim nespravědivý ve svých vzpomínkách? Nebyli sami, kteří podléhali iluzím, namlouvali si jeden den, že jsou v bezpečí, aby byli druhý den zničeni.

"Ano, souhlasím tedy," přestál namíkat děda. "Ještě stále nosil svůj Zelezny kříž! Z ekonomického hlediska to nemá smysl. To musí Schacht pochopit. Zničit živnost, vypudit nás z ekonomiky? V tom nevidím žádný smysl."

Sešel jsem dolů, zdrcený jejich schopností klamat sami sebe. "Nikdy nepřijdete k rozumu," řekl jsem. A matka, která nechápala, proč jsem rozčilený, jsem důrazně zopakoval: "A ty taky ne!"

Otec držel v ruce sluchátko a najeďnou zbledl a vypadal celý rozrušený. "Inge, jistě, jistě, slyším... ale proč... z jakého důvodu? Karl. Chápu. Co mu řekl? Přejješ si, aby někdo z nás přišel? Ano, ano. Pokusíme se někoho zavolat."

Zavěsil. Pamatuji si, jak se snažil utájit zlou zprávu před matkou. Jeho vysoká postava jako by se měla každou chvíli zhroutit.

"Zakli Karla. Bez důvodu. Je na hlavní policejní stanici. S těmi dalšími."

Matka začala plakat. Ne hystericky, aby připoutala pozornost, ale tiše. "Ach, můj syn, Karl!"

"Inge je na policejní stanici. Neodejde, dokud se nedozví něco konkrétního. Opět zavolá."

Zatímco Anna a já jsme vydešení přihlíželi, matka ztratila sebekontroli - vlastnost, kterou se nejvíc pyšnila. Začala hlasitě vzlykat a vrhla se otci do náručí.

"S Karlem bude vše v pořádku, mamí," řekl jsem. "Nikdy neprovedl nic zlého. Nemůže být odsouzen jen tak pro nic za nic."

Lhal jsem, abych ji uklidnil. Oni už nepotřebovali žádná logická vysvětlení. Nepotřebovali je již celá léta.

"Rudi má pravdu," přikývl otec. "Uvidíš. Bude osvobozen. Nemohou přepinit vězení nevinnými lidmi."

Matka se podívala do otcových smutných očí. "Jsmo trestáni. Kvůli mé pyše. Kvůli mé tvrdohlavosti. Josefe, měli jsme uídel už před léty."

"Ne, tak to není. Není to tvoje vina ani nikoho jiného."

Byla překvapená. Náhle se opět ovládala, osušila si slzy, natravnala blůzku. „Musím ubytovat rodiče. Rudi, kup něco k večeři.“

„Jestli bude otevřený obchod.“

Otec mě poklepal po rameni. „Ty se vyznáš, synu. Určitě nějaký najdeš.“

Matka začala vystupovat nahoru po schodech a tiše vzlykala. Otec jí dohonal a vzal za ruku.

„Už jsem v pořádku, Josefe“ řekla.

„Musíš si odpočinout. Dám ti něco na uklidnění.“

„Ne, ne. Jsem v pořádku. Čeká na tebe pacient. Mně už bude dobře.“

„Tak tedy ano,“ souhlasil otec. Prošel zasklenými dveřmi, ve tváři popelavý, ale se snahou skrýt před námi strach.

Anna a já jsme mlčky přihlíželi. Měl jsem na sebe vztek, že jsem tak mladý, tak nezkušený, a co bylo nehorší, bezbranný jim pomoci.

S nákupní taškou v ruce jsem vyšel ven.

Tam stáli dva vandalové v hnědých uniformách a na nízkou zidku proti našemu domu psali nápis ŽIDI. Nevěděl jsem si mě. Pevně jsem stiskl pěsti a vyšel na chodník.

Za pasem měli krátké dřevěné obušky a nože v kožených pouzdrech. Jaký by to byl boj? Jak jsem si přál, abych si to s nimi mohli rozdat!

„Co vejráš, prcku?“ kývl na mě jeden.

Neodpověděl jsem.

„Tvůj tot je Židák, ne?“ ptal se druhý. „Proč by to neměli všichni vědět?“

Pokračovali. Vedle nápisu malovali šestícípou hvězdu.

Deník Erika Dorf

Berlín

listopad 1938

Marta byla překvapena mým rychlým postupem. Stal jsem se jedním z Heydrichových oblíbenců. Líbilo se mu to, co nazýval „rychlým přesným myšlením“.

Když mi seděla mlhué noci na klíně, přitazlivější než jindy, šťastnější než kdykoliv předtím, řekl jsem jí, že si Heydrich

přeje, abychom s ním šli jeden večer do opery. Stoupali jsme po společenském žebříčku. Musíme být víc společensit, zvat návštěvy.

„Eriku - ty všechny bohaté ženské. Mám tému.“

„Ty budeš ta nejkrásnější.“

Marta se začervenala. „Přece mě znáš. Nejraději jsem doma a starám se o děti a domácnost.“

„Ale teď o mnohem lepší domácnost. Vytípal jsem novy být. V lepší čtvrti.“

Marta mě oblala a políbila. „Ach, Eriku. Jsem na nás tak pyšná. A ty ses rouhal - jak jsi to nazýval? Policajská nuda. A po-dívej, kam jsme to dotáhli!“

Pohodlně jsem seděl se skleničkou kořalku v ruce (v práci jsem má namáhavý den) a ačkoli nejsem žádný nadutec, bylo přece příjemné hovořit o sobě. Martě se také zalíbila má nová úloha hauptsturmführera Erika Dorf. Vyprávěl jsem své rozesmáté ženě, jak jsem vyřešil složité případy posledních dní.

Mnohé pojišťovny byly na pokraji bankrotu vzhledem k židovským požadavkům na odškodné. Po delší diskusi jsem Heydrichovi navrhl, aby pojišťovny odškodné slibily vyplatit, ale vádla jim platby zastavila s tím, že to byli Židi, kteří vyvolali pouliční nepokoje a způsobili tak vlastně škody. Peníze musejí být ale vyplaceny všem árijským firmám, které je vyžadují. (Židovské pojišťovny jsou z takových operací vyimuty.)

Marta přiznala, že stěží sleduje mé právnícké výklady, ale souhlasila s mým postupem. Židi, jak prohlašila, jsou si vším vinni sami.

Můj vztah k Židům se nesporně za poslední tři roky změnil. Tehdy jsem byl ještě nativní. Nyní jasně vidím, jak se vloudili do našich životů, rozprostiteli neviditelné síť, aby zabránili Německu dosáhnout svého historického poslání. Chápal jsem, co vůdce myslí Evropou „osvobozenou od Židů“. Je to jen pro dobro všech, včetně Židů. Někdy mě trochu zaskočil starý způsob tvorby zákonů, ale to lze snadno pod Heydrichovým vedením překonat. Při našem prvním setkání měl pocho-pitelně pravdu. A já jsem své zastaralé názory na pravdu odhodil. Jsou okamžiky a případy, kdy se na ně nesmí brát ohled.

Když Petr a Laura skončili s koupelí, vešli do pokoje v nových koupacích pláštích.

"Děti, voníte jako letní kvítí," pochválil jsem je a polbil.

Petr se rozložil: "Já nejsem žádný květ. Ona možná." Bylo mu skoro deset - vysoký, silný, hezké rysy zděděné po matce a pevná vůle.

Laura byla vážná, přemýšlivá, povahou spíše podobná mně, když jsem byl dítě. Posadila se mi na koleno, jak to děti dělají, když si přejí, aby si jich dospělí všimli. Její nevinné oči se na mne zadívaly a zeptala se: "Proč všichni nenávidí Zidy?"

Petr odpověděl dříve, než jsem mohl zareagovat: "Protože zabili Krista. Copak ses to neučila v náboženství?"

"Ale jsou i další důvody," dodala Marta. "To pochopíš, až budeš starší."

Přemýšlel jsem o Petrově rozhodné a pravdivé odpovědi na Laurinu otázku. Ano, zabili Krista. Ačkoliv to strana, naše hnutí a vůdci následovníci příliš nezduřazují, jsme pouze pokračovatelé dlouhé tradice. Moje náboženské znalosti nejsou hluboké, nejsem ani filozof, ale zdá se mi, že existuje nepřetržitý řetězec židovské víry, jenž začíná už u největšího ze zločinů, který kdy byl spáchan proti Bohu. Proto se k nim tak chováme. Koneckonců my jsme si antisemitismus nevymysleli.

Moje přemítání přerušil zvonek u dveří. Marta chtěla jít otevřít, ale já jsem jí řekl, ať zůstane s dětmi, že se podívám sám. Byl to Josef Weiss. Stál na chodbě, vypadal staře, ramena skleslá. "Pane Dorfe," řekl tiše, "je mi líto, že vás ruším v tuto dobu, ale báli jsem se, že odmlínete se mnou mluvit, když zavoláte telefonuji."

Zatvářil jsem se otráveně. "Říkal jsem vám, abyste nechodili."

"Nevím, na koho se obrátit. Můj syn Karl - je jen o něco mladší než vy, možná si jej pamatujete z dětství - je zatčený. Nedostali jsme od něj ani řádku, nic. Pro to zatčení neexistuje žádný důvod. Nikdy v životě se nezajímal o politiku. Je umělec. Oh..."

Zlomil se mu hlas.

Nemohl jsem mu pomoci a řekl jsem mu to.

"Jaký zločin jsme udělali? Co jsme vám provedli? Můj tchán byl hrdina německé armády. Jeho obchod i dům vyloupili jako jaci pobudové. Moji synové... se vždy cítili být Němci, jako vy..."

"Ty akce nejsou zaměřeny proti vám osobně ani proti vaší rodině," vysvětlil jsem.

"To nám ale nepomůže."

"Doktore, je to prozíravý postup policie. Pro vaše dobro a pro blaho celého Německa."

"Ale nicí se lidské životy. Lidé se ztrácejí. Proč?"

"Sei mi na nervy. Neměj právo, aby za mnou chodili. Nemohu s vámi hovořit."

"Kapitáne Dorfe, prosím. Máte vliv. Jste důstojník SS. Pomožte mému synovi."

Zatímco mě prosil, Marta se objevila na prahu. "Eriku! Něco není v pořádku?"

"Ale, ne, miláčku."

Weiss se obrátil k Martě. "Paní Dorfová, možná, že vy mě pochopíte. Věřte se do mé situace. Představte si, že vám odvedli syna, stejně jako mně. Oba jste mi jednou světili vaše zdraví... prosím jen o..."

Martin hlas zanechal tvrdě. Ani se na něj nepodívala. "Eriku. Děti!"

Doktor Weiss neodcházel. Nechal jsem ho a prošel kolem Marty.

Zašeptala mi: "Ať odejde. Ohroží tvoji kariéru. Vysvětili mu, že pro něj nemůžeš nic udělat. Tys jeho syna nezatkl."

"To jsem mu už řekl."

"Tak mu to řekni znovu. Slušně, ale že nic nemůžeš udělat." Vrátil jsem se na práh. "Doktore Wessi, obávám se, že vám nemohu pomoci. Je to mimo mé možnosti."

"Ale stačí říci jediné slovo vašim nadřízeným... nebo nám alespoň řekněte, kde je náš syn... z čeho je obviněn..."

"Lituji, ale nemohu."

Tváře mu ochašly. "Rozumím. Dobrou noc, kapitáne." Zavřel jsem dveře.

Trochu jsme byli jeho návštěvou zneklidněni. Vždy jsem ho považoval za slušného člověka a podle toho, co jsem věděl o jeho synovi, byl také takový. Ale už jsem přešel most, přepnul jsem řeku a nemohl jsem se vrátit. Heydrich a Himmler nás vždy varovali, abychom si dali pozor na "dobré Židy". Náš program je na dlouhé věky, velmi komplikovaný, týká se celého národa, probíhají obrovské změny. Nemůžeme dopustit, aby nás cíly a slabosti zastavily na naší cestě.

Pouze my, SS, elitní oddíl SS, jak říká Heydrich, máme ocelovou vůli, abychom tento program naplnili. Nyní, když jsem slyšel vzdalující se kroky lékaře, chápal jsem, co se tím myslí.

Příběh Rudího Weisse

Několik dní po tátově návštěvě u Erika Dorfá - neměl jsem ani ponětí, kdo je a jak je důležitý, věděl jsem pouze, že nám odmítl pomoci - dostal otec nařízení k vystěhování do Polska. Otec, který vždy viděl v lidech jen to nejlepší, protože nic jiného vidět nechtěl, nevěřil, že s tím má Dorf něco společného. Možná, že měl pravdu, byli to policejní příkaz. Všichni Židé, cizí státní příslušníci, kteří pobývali v Německu - a byli zde tisíce polských Židů - byli přinuceni k odjezdu.

Otec v okamžiku, kdy mladík s poštovní brašnou přišel do ordinace obsilku, právě ošetřoval malého chlapce. Zpočátku se domníval, že jsou to nějaké zprávy od Dorfá, možná o Karlovi.

Ale ten člověk byl z emigračního úřadu a oznámil otci: „Jste doktor Weiss, narozen ve Varšavě v Polsku. Podle nových zákonů se zdížíte na území Německa protizákonně. Zde je nařízení, abyste se vystěhoval do Polska. Zítřka v šest hodin ráno se dostavíte na nádraží s potravou na jeden den a jedním zavazadlem.“

Poslouchal jsem za dveřmi ordinace, tiše jsem plakal a toužil otci nějak pomoci. Jak jsem nemáviděl lidi, kteří ho vyhostili. Přál jsem si je udeřit a vidět, jak cítí bolest.

„Ale má žena... děti... lidé, které léčím...“
 „Příkaz se týká pouze vás. Zítřka předějte tyto dokumenty do pravního důstojníkovi.“

Jasně si pamatuji, že otec místo aby šel oznámit zlou novinu matce, vrátil se k chlappci, a pokračoval v ošetřování jeho zraněného kolena.

Bratra Karla poslali do tábora v Buchenwaldu. Informoval mě o tom člověk jménem Hirsch Weinberg, který byl zatčen několik dní před Karlem. Weinberg byl krejčí a pocházel z Brém. Dobře si pamatoval na malíře Karla Weisse.

Buchenwald leží nedaleko Výmaru. Němci zde vybudovali obrovský tábor určený těm, kteří byli označeni za nepřátele Říše. Po „Kristálové noci“ se stal tábor předstupněm pekla, místem, kde nebyla základní hygiena, kde každodenně umíraly stovky lidí následkem bílí nebo na choroby, nebo jen z rozmaru, když se znelibily dozorcům.

Mučení začínalo od okamžiku, kdy vězňové procházeli bránou, nad kterou čněl nápis ARBEIT MACHT FREI - práce osvobozuje.

Karl stejně jako další vězňi byli dopraveni do místnosti plné pisarů, dozorců a intendantů - všichni byli členy SS. Zcela obyčejné dotazy - na jméno, místo a datum narození, a povolání - zněly takto:

„Která kurva tě zrodila?“

„Který zmetek jí to udělal?“

„Kvůli jakému zločinu jsi internován?“

Zatímco Karl čekal, až na něj dojde řáda, rozložitý mladý Žid odmítl odpovídat na pokořující otázky. Nahlas řekl, že jeho matka nebyla kurva, otec žádný zmetek a on žádný zločín nespáchal. Okamžitě byl odvečen do sousední místnosti. Bylo slyšet rány a výkřiky.

Za několik minut jej zbitého a zlomeného přitáhl nazpět. Hlavu měl celou od krve, jedno oko přivřené. Pláčivým hlasem odpovídal na všechny otázky.

Následoval Karl.

Sdělili své jméno, adresu a povolání: umělec.

Jeden důstojník SS, který držel v ruce krátký bič, k němu přistoupil a napřáhl. „Jeden z těch bolševických Židů, Weiss? Kterej kreslí nějaký lživý karikatury pro komunistický noviny?“

„Já kreslím reklamu,“ řekl Karl. „Nejsem člen žádné strany. Já...“

Bič dopadl na Karlovu tvář.

Když mi to Weinberg vyprávěl, představoval jsem si Karla, který byl vždy hubený, od přírody plachý a bázlivý. Byl jsem o čtyři roky mladší než on, ale vždy jsem byl silný, obratný a nym heslem bylo: když mě uhodíš, tak ti ránu vrátím. Při Weinbergových slovech jsem musel pollačovat piác, ale byla přitomná moje žena Tamara a ta si na slzy nepotrpěla.

„Která kurva tě zplodila?“

„Ne... má matka...“

Další rána bičem.

"Berta Paltzová-Weissová," odpověděl Karl.

"Který kurevnik jí to udělal?"

"Josef Weiss. Doktor Josef Weiss."

"Jaký zločin tě přivedl do Buchenwaldu?"

"Nevím, nic jsem neudělal."

"Pokus si vzpomenout, Židáku. Jaký zločin si spáchal?"

"Žádný. Čestné slovo. Byl jsem doma, maloval jsem. Ti lidé pro mne přišli. Nebyl jsem obžalován."

"Jsi Židák, a to je dostatečný důvod."

"Ale... to není žádný zločin."

Začali se smát. Poddůstojník a dva další odtáhli Karla do sousední místnosti a tam jej zmlátili do bezvědomí. Přišel k sobě až v temném baráku, kde se setkal s Hirschem Weinbergem, který se ho snažil naučit několika trikům, jak přežít.

Aniž jsme se dozvěděli, kde je Karl a co se s ním stalo, šli jsme doprovodit otce na nádraží před jeho deportací do Polska. Byl posledním den listopadu roku 1938.

Vzpomínám si na scény z mrazivého nádraží. Bylo zde kolem tisícovky Židů, většina z nich starších a zbledloujších, než byl můj otec, s narychlo zabalenyml balíčky s oděvem a stravou. Proslýchalo se, že Poláci je vraceli nazpět. Židé se tak ocdiali v zemi nikoho mezi Poláky a Němcekn.

Otec se snažil zachovat si důstojnost. "Jestli budeš plakat, Berto," obrátil se na matku, "budu se zlobit."

Přivřela oči. Nemohla se ovládnout. Ostatní rodiny kolem neskryvaly svůj zármutek. Plakaly, modlily se, pokoušely se zadržet své nejbližší, aby nenastupovali do vlaku.

"Možná, že je to to nejlepší, co nás mohlo potkat," řekl otec. Byl špatný herec. Ale kdo ví? Možná, že má pravdu.

"Bratr Moše mi slibbil, že na mne počká. Odjedeme přímo do Varšavy. Moše má stýky. Věřím, že budu moci pracovat v židovské nemocnici."

Naslouhali jsme mu - tise, pozorně, starostlivě. Ještě jsme nepočtli šok způsobený jeho odjezdem. Karl odešel, otce přinutili odejít. Jeden úder za druhým.

"Pojeď s tebou," pronesla náhle matka. "Pustí mě. Zítra do stanu dokumenty."

"Ne, ne," rozhodně se vzepřel otec. "Děti tě potřebují. Řekli mi, že Poláci pouštějí jen polské Židy." Uchopil za ruku Inge,

"Musíme být optimisté. Inge najde Karla, osvobodí ho a bude te opět pohromadě."

Když piši tyto řádky, jsem opět překvapený, jak dlouho nás mohli tak obehávat. Tamara tvrdí, že sebeklam mezi Židy byl jakékoliv pomoci, bez finančních prostředků a neměl kam jít. Jen málo zemí bylo ochotno je přijmout. Bojovat bylo pro ně něco neznámého. Byli jsme národem, který se přizpůsoboval, ustupoval, pokoušel se najít kompromisy a pochopení, to vše v naději, že zítřka bude lépe. Morálka je něco podivuhodného a vznešeného, ale ještě jsem nikdy neslyšel o tom, že by morální postoj dokázal odvrátit bomby či kulky.

Anna začala plakat. Vrhla se oči kolem krku. "Tatinku, ne-nechávej nás samotné. Budeme se bez tebe bát. Prosim, tatí, zůstaň s námi."

Inge odvedla Annu stranou, pohládla jí po hlavě a políbila.

"Státnkem to bude v pořádku, drahá Anno. On se vrátí."

Anna stále plakala. "Přestaň," obrátil jsem se k ní. "Jen to tím zhoršuješ."

Matka se ptala: "Josefe, jak se to mohlo stát?"

"To nezáleželo na nás, Berto. Nemáme vliv na to, co se děje kolem nás." Pak se usmál. "Musíš mi věřit. Jsem optimistou. Mám pocit, že se opět sejdem v Polsku. Nebo někde jinde. Možná v Anglii."

"Za to můžu já," šeptala matka.

"Už o tom nemluvy," zarazil jí otec. Náhle se zatvářil jako obchodník. (Neznal jsem lékaře s menším smyslem pro obchod.) "Berto, mohla bys prodat ordinaci. Najdi nějaký menší byt."

Osušila si oči a násilně se usmála. "Aspoň nemusíš chodit na noční návštěvy. Vem si na sebe gumák. Polsko je vlhká země."

"Vezmu, ale jen když mi slibíš, že neprocáš klavír. Anna musí pokračovat v hraní, ať se děje cokoli."

Přiblížili se dva berliňští policisté. Lidé vykročili směrem k vlaku. "Hňte sebou! Odjíždíme za pět minut."

Matka nás postříčila. "Děti, Rudi, Anno, Inge. Rozlučte se s otcem."

Anna se už nedokázala ovládnout. "Tatinku, tatí... přijedem za tebou a budeme žít společně! Strýček najde nějaké místo i pro nás!"

"Samozřejmě, dítě moje. Ale zatím se musíš starat o dědu a babičku, je třeba najít Karla. A musíš hrát. Anno."

Pak objal mě a podíval se mi do očí. "Rudi, možná se budeš moci vrátit do školy."

"Když to půjde, tati."

"Víš dobře, že svět nezačíná a nekončí fotbalem. Musíš se připravit na nějaké povolání."

Co mu mám odpovědět? Povolání! Ale přistoupil jsem na jeho hru. "Pokusím se, tati. Mohu být například tělocvikařem - sám jsi jednou říkal, že by mi to sedělo."

"Skvělý nápad."

Lidé se hnuli kupředu. Mezi nimi jsme zahlédli Maxe Löwyho, tiskaře. Byl také polský Žid. Vypadal neohrožený, připraven přijímat rány osudu.

"Haló, doktore!" zakřičel Löwy. "Vy také? Myslím jsem, že vyhazují jen takový chlápky, jako jsem já. Znáte se s mou ženou, doktore?"

Stihlá, čermovlasá paní pokývla hlavou směrem k nám. Otec nadzdvihl kloubok, stále se choval jako pravý gentleman. Pak se obrátil na matku a téměř vesele jí řekl: "Vidiš, Berto, jsem jediný doktor, kterého deportují i s jeho pacienty."

Naposledy se objal. Slyšel jsem, jak jí tiše říká: "Nemohou nás zničit. Tak dlouho se milujeme."

"Josefe..."

"Pamatuj na latinské přísloví, moje drahá: *Ammor vincit omnia*. Láaska vítězí nade vším."

Dav ho stihl s sebou a odděllil od ní. U provizorních závor jeden policista a jeden dozorce v uniformě SS kontrolovali otčovy dokumenty. Z reproduktoru zazněly hlasité pokyny: "Uposlouchněte ve všem pokynů dozorců. Tento vlak jede pouze na hranice..."

Matka bázela poděl nízkého železného zábradlí a my bázeli za ní. Mávala na něj a křičela: "Sbohem, Josefe, sbohem. Ozvi se. Přijedeme..."

Sklonil jsem se a oterl jí slzy. Ale to, co jsem skutečně cítil, byl vztek a touha někoho udeřit. Jednoho z berlinských policistů nebo dozorce, kteří honili lidi do vlaku. Jakým právem se tak mohou chovat? Co jsme jim kdy udělali zlého? Stále více se mně zdvíhal vztek. Mohl bych je zabít - všechny ty členy strany, kteří se naparovali v těch svých nabýskaných vys-

kých botách a nažehlených uniformách - chvastouni, vrahové, lháři...

"Jsi tak statečný," řekla mi Anna. "Ale málem ses také rozbrečel."

"Ne. Já nikdy nebrečím."

Pak jsme se navzájem objali a začali oba plakat. Donutil jsem se, abych přestal. "Nikomu nedovolím, aby mi někdy něco podobného udělal. Nikdy."

"Myslíš si, že neudělá?"

"Ne. Nepůjdu tou cestou jako táta, Karl nebo pan Löwy, kteří se jen tak vzdali."

Vychloubal jsem se. Ale když jsem se po čase vrátil v myšlenkách zpět k tomuto okamžiku, pochopil jsem, že to byl slib daný sobě samotnému. Nikdo mě nebude ponížovat, nutit poslouchat cizí příkazy, nikdo mě nedonutí, abych následoval mnohé, které přinutili. Všichni se domnívají, že Židé musejí být poslušní, tiší, přizpůsobiví. Ale já jsem to tak necítil. Nikdy jsem nevyhledával rvačky, ale také jsem z nich neunikal. Když jsem hrál fotbal, tak proto, abych vyhrál. Když soupeř hrál zákeřně, pokoušel jsem se to vysvětlit, a když to nešlo po dobrém, tak padla i nějaká rána.

"Co budeš dělat?" ptala se Anna.

"Budu bojovat."

Dívali jsme se, jak otec vstupuje do vlaku a naposledy nám mává. Matka nás objala. Mohl jsem jí na tváři vidět, že se stydí - stydí se za svůj vlastní národ.

"Půjdeme domů, děti," řekla. "Hlas měla již opět kildný."

Všichni vězňové v Buchenwaldu museli pracovat. Karl byl umělec, měl proto i šikovné prsty. Byl přidělen - díky Weinbergovým kontaktům - do krejčovské dílny.

Weinberg mu vysvětlil, jaká výhoda je pracovat pod střechou. Bylo zde teplo a práce nebyla nijak namáhavá. Venku pracovali vězňové v dolech, na stavbě silnice a na takzvaných "zemních pracích", což bylo normální kopání příkopů.

Starší člověk, který byl profesi krejčí, vyprávěl, kolik lidí je denně ubito a umučeno k smrti i za sebernější prohršek. Stačilo zpozdit se na nástup, mluvit v době, kdy to nebylo dovoleno či dokonce odporovat. To vše bylo trestáno neřestným bitím. Těžší přestupky - například napadení hlídače - se trestaly okamžitou smrtí, obvyčejně ve zvláštní místnosti, kde

si musel odsouzenec stoupnout do kouta a otvorem za jeho hlavou ho anonymní exekutor zabíjel jedinou střílou do týla.

„Podalifo se někomu uniknout?“ ptal se Karl.

„Řiká se, že nějací boháčci se dostali na svobodu tím, že podplatili ostrahu. Většinou však to nebyli Židé. I těch snad jen pár. Esesáci je hned obvinili z podplácení. Seberou zlato a drahocennosti a rozdělí mezi sebou. Najdou se i tací, kteří za vysoké výkupné pustí bohaté Židy, aby utekli.“

Kápo - vězeň, který měl určité pravomoci - přistoupil bližší a přikázal Weinbergovi, aby ztlchl. Weinberg se vymluvil, že právě Karlovi vysvětloval, jak má co dělat. (Kápo se jmenoval Meink, byl to vysoký chlap, bývalý kapsář. Nacisti často využívali k takovým funkcím obyčejně kriminálníky. Ti pomáhali zastrákovat ostatní vězně.)

Když ho nemohl Meink slyšet, Weinberg vzal krabici s ústřížky látek a začal něco Karlovi vysvětlovat.

„Musíš vědět, kdo je kdo,“ šeptal a ukazoval mu různobarevné trojúhelníky. „Červená označuje politické vězně. Od trockistu až po monarchisty. Zelená - to jsou obyčejní kriminálníci. Purpurová - Jehovisti. Černá, to jsou takzvaní asociátové - drobní zloději a tuláci. Růžová je pro homosexuály a hnědá pro cikány.“

„Cikány?“

„Buchenwald je jich plný. Napadají hildače, protože nechťejí pracovat. Esesáci včera nafidli, aby dva z nich zakopali zaživa. Když je zase vykopali, jazyky jim třely z úst jako dva sa-lány.“

Pak mu Weinberg ukázal šesticípou židovskou hvězdu.

„To znám,“ řekl mu bratr. „Ale co je tohle?“ Vzal do ruky kousek látky se čtyřmi písmeny BLOD.

„Idioti, blázni, duševně zaostrali,“ vysvětloval Weinberg.

„Za jaký zločin jsou ti zodpovědní?“

„Jsem pro stát nepotřební. Uvidíš, jak je hildači nuti k prvotním, když je předtím všelijak převedou. Někteří si vybírají i slabomyslné ženy a pak s nimi dělají leccos.“

„Tomu nemohu uvěřit.“

„Nemůžeš? Tak poslouchej. Něco jsem o tom slyšel. Neda-leko odtud je domek, kam odvádějí šlence a krelety. Pouštíjí jim plyn, dokud neumřou.“

„Plyn?“

„Jeden chlapík, který jezdí z nákladákem, přisahá, že je to pravda.“

Kápo opět přišel k němu a znovu mu přikázal, aby mlčel. Svůj příkaz doplnil ranou pendrekem. Kápa nosil tmavé čepice a kabátce na rozdlí od ostatních vězňů, kteří měli pruhované oblečení. Všichni kápa nenáviděli.

Najednou se z reproduktoru ozvala hudba. Nikoliv z gramofonové desky, ale od opravdového buchenwaldského orchestru.

Weinberg Karlovi vysvětlil: „Je tady polovina berlínské filharmonie. Německo kráčí do pekla za zvuků ‚Zlata Rýna‘.“

Jednoho rána, v březnu roku 1939, jsme zaslechli s matkou nějaké hlasy přicházející zdola. Otcova ordinace už byla pochopitelně měšce zavřena. Netušili jsme, kdo by to mohl být. Sešel jsem za matkou do bývalé kanceláře - máma zde stále ještě dennodenně sítřala prach a udržovala pořádek v naději, že se manžel opět vrátí - a otevřeli jsme dveře.

Vysoký, nakrátko ostříhaný člověk s byřmi bez obrouček, společně se dvěma pomocníky, dělal soupis věci.

Olysalý muž srazil místo pozdravu paťy a předklonil se. „Jsem doktor Heinzen. Podle příkazu převezmu ordinaci vašeho manžela. Pamatujete si na můj telefonát? Prosim, abyste mi předala klíče.“

Matka mě poslala pro klíče. Slyšel jsem, jak Heinzen kontro-luje otcovy nástroje a záznamy: „Remigen... bazální metabolismus... diathermie... autokláva...“

Vrátil jsem se se svazkem klíčů. Matka je podala doktoru Heinzovi. „Tady jsou, doktore. Od ordinace, předního i zadního vchodu, od garáže a přízemí.“

„Jste velmi laskavá.“

„Obávám se, že o některých z vašich lidí bych to říct nemohla.“

„Omlouvám se za to přepadení... Ale je škoda nechat zahálet takovou ordinaci s tak dobrým vybavením. Profesionálně jsem se s vaším manželem znal a osobně mi ho je velmi líto.“

„Znal jste ho tedy ještě před tím, než byl propuštěn z berlínské nemocnice.“

„Jiná doba, jiné zvyky, paní. Jsem člen strany a strana mi nařídila, abych převzal ordinaci i dům.“

Matce blysko v očích. „A naše odsutípné?“

„Lékařská komora přezkoumá váš případ.“

Matka mu podala kousek papíru s adresou a číslem telefonu. Byl to Karlův bývalý ateliér, byl Inge. „Pro případ, že byste pro nás měl jakoukoliv zprávu, doktore Heinzenze.“

Přikývl. „Budete určitě první, kdo se ji dozví, paní.“

Už jsem se nemohl udržet. „Ukradnou všechno, co jim padne do rukou, mamí. Všichni jsou to zloději.“ Udělal jsem krok směrem k Heinzenovi. Podíval se na mne jako na šílence. Jeho dva pomocníci přestali prohlížet věci a napřímili se.

„Rudi, prosím tě,“ napomenula mě matka. „Vezmi otcův diplom.“

Prošel jsem kolem Heinzena, přistoupil ke zdi a sňal diplom. Ještě stále se probírali otcovými věcmi, přípravě, aby všechno sebrali. Za sebou jsem slyšel, jak Heinzen pokračuje ve výčtu: „Fluoroskop... odstředivka... ultratrativová lampa...“

Celý den jsme strávili balením. V bytě u Inge bylo málo místa, a tak jsme mohli vzít jen to nejdůležitější. Anna, matka a já jsme si sedli ve ztemnělém salonu. Věděl jsem, že už se nikdy v životě do tohoto domu na Groningstrasse nevrátíme. Zdálo se mi, že slyším hlas bratra Karla, když jsem si z něj jednou dělal legraci: „Hej, Rudi, kam jsi mi schoval barvy? Počkej, Rudi, kam jsi mi schoval barvy? Počkej, Rudi, kam jsi mi schoval barvy?“

„Můžeme vzít klavír, mamí?“ zeptala se Anna.

„Možná později, Anno. Inge má jen jeden pokoj.“

„Dobře. Zahrajeme si tedy poslední kousek.“

Matka se sestrou sedly za klavír a začaly hrát Lorelei. Slyšel jsem, jak Anna říká: „Pamatuješ si, jak jsme všichni zpívali na Karlově svatbě?“

Zvuky klavíru byly stále hlasitější a naplňovaly celý dům. Zračil jsem to všechno nenávidě. V jistém smyslu byl bechstein a všechno, co reprezentoval, důvodem, který nás zadržel tady v Berlíně. Byli jsme šťastní, zajištěni lidé s klavírem. Kdo by nám mohl ublížit? (Nyní, jako člen kibucu, člověk, který prakticky nevládní nic a svůj nízký plat dává ve prospěch celé komunitě, chápu, jak málo potřebujeme, jak jsou materiální statky zbytečné. Nemyslim si, že by chudoba a umírání hladem bylo něco vznešeného, k tomu mám daleko. Ale bytí otrokem věci? Aby něčí život závisel na klavíru či kožichu? Možná, že to vysvětluje, ale jen částečně, co nás zaslavovalo.)

Řekli jsme dědovi s babičkou, aby se oblékli, sbalili si věci a byli ve čtyři odpoledne připraveni k odchodu. Znal jsem dědu - starého vojáka. Bude připraven přesně.

Zaklepal jsem na dveře, ale nikdo neodpovídal.

Vešel jsem do pokoje. Bylo temno, závěsy byly zatažené.

„Dědo, je čas jít.“

Okamžitě jsem si myslěl, že spí. Ale byli obléčeni. Děda měl na sobě svůj tmavý oblek, košili se škrobeným límečkem, čerňou kravatu. Babička měla tmavé hedvábné šaty. Leželi klidně na posteli ve vzájemném objetí.

Přistoupil jsem k nočnímu stolku a uviděl otevřenou tmavohnědou lahevku. Přičichl jsem. Zvláštní nasládlá vůně jako po zralých broskvích. Pak jsem vzal zrcátko a přiložil je k jejich rtům. Nezarosilo se. Byli mrtví.

Proklel jsem hudbu i klavír a dokonce jsem začínal nenávidět i matku a otce za to, že se tak dlouho obelhávali. Nahnul jsem se nad dědu a babičku a polbil je na tváře. Napadlo mě, jak to tekou matce. Možná, že si starý pár vybral jediné možné řešení. A nebyli samí. Tu zimu po „Křišťálové noci“ zvolily tisíce Židů sebevraždu. Ztratili veškerou naději.

Deník Erika Dorfě

Vídeň
červenec 1939

Krásný den. Heydrich mě poslal do Vídně, abych se setkal s Adoltem Eichmannem, který je odpovědný za program „residlování“ Židů v Rakousku a v takzvaném protektorátu „Čechy a Morava“. Okouzlující člověk. Vitální, trochu ležérního, ale jemného chování, s pronikavým pohledem. Objasnili mi, že je se židovským problémem seznámen. Dokonce po určité čas působil jako agent v Palestině a hovoří trochu hebrejsky.

„Poznáám je dobře,“ vysvětloval. „Musíme je přinutit k poslušnosti, aby se přizpůsobili. Jestli ne, tak je pokojíme.“

Objasnili, nikoli beze smyslu pro humor, že přistupuje k práci s rakouskými Židy (a nyní bude stejně postupovat s českými), jako by šlo o řízení nějaké továrny.

„Představte si takovýhle závod, Dorfě,“ líčil svou představu.

„Na jedné straně do něj vstupuje Žid se všemi svými draho-

cennostmi, svým jménem. My ho podrobíme technologickému procesu, jako například vepří nebo kuře, a on na druhé straně vyjde ven bez jediného pířka, oholen, bez kousku čehokoliv v ruce, jen s příkazem opustit Rakousko nebo s cestovním listkem do jednoho z našich sběrných táborů."

K tomuto rozhovoru došlo v kouzelném Prátnu, tom rozlehlém, krásném, rozkvetlém parku. Heydrich byl tak taskavý, že mi dovolil s sebou vzít Martu i s dětmi, aby zde prožily prázdniny. A tak jsme všichni užívali krásy té pohostinné země. (Eichmann, vždy ostrážný, nehovořil nikdy o židovském problému v přítomnosti členů mé rodiny.)

"Ještě zmírním?" zeptal se Petra a Laury.

Marta dětem nařídila, aby majoru Eichmannovi odpověděly "Ne, děkujeme." Pokud se týká dobrého vychování, nic jim neslevila.

Laura, tváře znachověle vzrúšením, se zeptala: "Mami, můžeme na kolotoč?"

Kolem nás se v nenapodobitelném pestrobarevném rejli hemžili prodavači balonků, dětských trumpetek, květin, chůvy tlačily před sebou kočárky. Bylo to nepopsatelně krásné. Chápal jsem, proč si vůdce přál mít Rakousko. Je to německá země. Patří nám.

"Lauró, bojím se, že ten koláč a zmizelina je už pro tvoje bříško moc," napomenula dcerku Marta.

V tom okamžiku obě děti začaly žadonit, aby se mohly svězt na kolotoči. Obvyčejně jsme na ně byli přísní, ale dnes byl zvláštní den.

"Jděte," svolil jsem. "Dnes je den pro děti jako stvořený."

Eichmann se usmál. "Jestliže z toho onemocní, tak jim zajistím bezplatnou lékařskou péči."

Když Marta s dětmi odešly - manželka se omluvila, že si musí odpočinout a děti už měly jezdení dost - Eichmann se na mne s porozuměním zadíval.

"Vaše žena je nemocná?"

"Lehký srdeční šelest. Brzy se unaví, ale jinak je v pořádku."

Zeptal jsem se, jak ví, že je nemocná.

"Sarmantní žena," pokračoval. "Jsem rád, že Heydrich porstí právě vás. Berlín oceňuje mou činnost. Rozpisy transportů, uskládování a další technologii. Máli byste vidět ty kopy krásného čínského porcelánu, sířbra, antických předmětů.

Pokoje plné steinwayů a bechsteinů. Pochopitelně, že to vše je majetek státu..."

"Netužil jsem..."

"Och, Himmler je velice přísný, pokud se týká osobního majetku. S výjimkou několika osob, které mají zvláštní privilegia."

Pozoruhodný člověk, ten Eichmann. Opravdu si myslí, že majetek odebrany Židům by mohl být kořistí důstojníků SS? Nejsm si jist. Má pronikavý, jasný pohled. Nevím, zda to značí ironii a sarkasmus, nebo horlivost a oddanost.

Lichocent, to jsem se už ze stýku s představenými naučil, je velice účinná zbraň, a proto jsem ho stále ve svých hlášeních do Berlína chvalil. Jeho přístup k židovskému problému byl příkladný. Nyní, včetně Československa, bude odpovědný ještě za dalšího čtvrt milionu Židů. Eichmann byl na lichotky citlivý stejně jako Heydrich. Otevřeně hovořil, jakými metodami se mu dařilo Židy ukonejšit, aby neměli strach. Dával příkazy k převozu na nové místo, kde se jim silbovalo nové ubytování a vídně zacházení. Med a nikoliv cibule, jak tvrdil Eichmann, táká jak mouchy, tak i Židy.

Ale jak jim dokázal vysvětlit to, že jim odebrá majetek? Zasmál se. "To bylo jednoduché. Jejich majetek bude uložen pod "ochranu", dokud se neuklidní mezinárodní situace. Veří tomu? Ptal jsem se. Opět mu zabýsklo v očích. Veří tomu, protože nemají možnost volby. Nemají zbraně, tisk, advokáty. Ale - v duchu jsem odporoval - to je opět užít síly. Přes veškerou Eichmannovu "psychologii" i jeho znalosti hebrejského jazyka a židovských zvyků bylo nepopíratelnou skutečností, že jsme byli pány nad jejich životem a smrtí. Ale neřekl jsem mu to.

"Z mé strany je nejdůležitější přesně plnit rozkazy. *Un bon soldat*. Vy přece rozumíte francouzsky, Dorfe. Viděl jsem vaše doklady. Vždy se snažím prohlédnout si dokumenty. Je to užitečné."

Na krátký okamžik jsem pocítil závan strachu. Proč by mi měli kontrolovat doklady? Zpozoroval rozpaky na mé tváři.

"Otec, Klaus Dorf," řekl Eichmann. "Berlínský pekař. Zastřelil se Jugerem v roce 1933 po bankrotu. Urcitě byl ve své době socialistou..."

"Aí mě trefí slak..."

"Studoval jste práva. Vynikající student, ale málo průbojný. Manželka, rozená Schaumová, pochází z Brém. Nábožná rodina."

Zbledl jsem a začal jsem se trochu potit. Věděl o mně hodně, možná víc, než dal najevo. Neměl jsem co skrývat. Ale trochu mě znepokojovalo, že Eichmann, můj genální a milý hostitel, toho tolik o mně ví. Abych řekl pravdu, byl jsem vyloučen. Kvůli tomu krásný den v Pátrtu končil hubokým znepokojením.

Eichmann zpozoroval změnu v mé tváři. Udeřil rukou do holků a začal mě přesvědčovat, že svými slovy nemyslí nic zlého. SS, která zajišťuje policejní a bezpečnostní operace, musí dobře znát i své vlastní členy. Gestapo, SS, SD, RSHA, to vše jsou speciální skupiny lidí, v nichž jeden bedlivě sleduje druhého.

„Jen tak můžeme přežít, Dorfe,“ prohlásil.

Řekl jsem mu, že nemám záměr přežít právě tímto způsobem, ale že budu pracovat s absolutní oddaností Heydrichovi, nejskvělejšímu člověku, jakého jsem kdy potkal.

V tom okamžiku se Eichmann odvrátil a zív. Opět se objevil ten zvláštní pohrdavý výraz na jeho tváři. „Pochopitelně, Dorfe. Perfektní, oduševnělý, nebojácný. Ale jako každý z nás má i Heydrich svou Achillovu patu.“

Musel jsem vypadat, jako by mě někdo udeřil obuškem.

„Neslyšel jste to snad? Heydrich má mezi svými předky Žida.“

„Tomu nevěřím.“

„Před lety byl kvůli tomu před soudem. Podplatil soudce. A to mu teď nedá spát. Důvod, proč tak úporně prosazuje vůdčovou rasovou politiku. Aby v sobě zabil Žida. Tak mi to aspoň objasnili.“

Potřeboval jsem několik sekund, abych vstřebal tu strašnou informaci - kdo ví, zda živou či pravdivou. „A co říkáte mně?“ zeptal jsem se.

„Ach, Dorfe. Vy jste tvrdě pracující, oddaný pomocník gestapa a bezpečnostní služby. Určitá vřstva domácích intelektuálů. Musím vám říci, Dorfe, že Heydrichovy dopisy jsou mnohem srozumitelnější od té doby, kdy jste to vzal do rukou.“

„Trojte si ze mě žerňy, Sturmabführere?“

„Vůbec ne. Líbí se mi, co pro nás děláte. Slova zákona, jak opravdu znl.“ Zdálo se, že mu dělá potíže slyšet vlastní hlas. „Přesídlování, přemístění“, zvláštní přístup. Vynikající synonyma pro likvidaci Židů.“

„Jsem rád, že mohu být tak užitečný kolegum dustojníkům.“

Eichmann luskl prsty a objednal ještě sklenku vína. Číšníci si div nepolámali nohy, jak rychle se snažili posloužit. Dobře znali moc čemé uniformy a vysokých bot.

„Nemusíte se vzrušovat,“ řekl Eichmann. „Reference o vás jsou velmi dobré. Možná nevíte, ale Heydrich má perfektní informace o každém jako pojistku, kdyby se opět vynořil jeho židovský problém. Má dossier o Himmlerovi, Göringovi, Goebbelsovi. Někdy si myslím, že má složku i o samotném vůdci.“

Seděl jsem bez hnutí a hlavou se mi honily zmatené myšlenky.

Marta s dětmi se vrátila. „Přiliš mnoho vzrušení,“ prohlásila.

„Pro děti i pro mne.“

Navrhl jsem, abychom šli do hotelu Sacher. Eichmann nám v něm objednal krásné apartmá na účet strany.

Petr o tom nechtěl ani slyšet. Toužil svězt se na obřím kole. Stejně tak i Laura. Začali oba tak hlasitě žadonit, jak dokáží jen děti v silně vzrušeném stavu.

„Dobře,“ souhlasil jsem. „Já s nimi pojedu a ty, Marto, se věnuj Sturmabführerovi Eichmannovi.“

Marta si sedla. Eichmann se k ní naklonil a lichočil jí, jak je krásná a přitažlivá. Hovořil o našich dětech, které jsou budoucností nového obnoveného Německa, které obrodí celou Evropu.

Díval jsem se ně, jak si připlježí na zdraví rodiny, domu i cíti. Když jsem vstupoval s dětmi na obří kolo, zapomněl jsem již na Eichmannovu znepokojující informaci, že naše organizace je semeniskem udavačů.

Byl to bohatý, opravdu povedený den. Možná, že jsem pro svou kariéru neudělal dobře, když jsem před Eichmannem hrál úlohu důvěřivce. Ale Marta se svým šarmem to napravila.

Později, v hotelu Sacher, jsme se milovali s novým záreem. Neúnavně jsme zkoušeli nové pozice, až konečně užasli sami sebou jsem splýnuli v nevyřizitelné rozkoši. Cítil jsem, že energie, pramenící ze sounáležitosti k výjimečné organizaci, se přelévá i do našeho sexuálního života.

Příběh Rudinno Weisse

Otec byl v jedné z posledních skupin Židů deportovaných do Polska. Prožili společně s ostatními celý týden v těsných va-